

WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE ekonomia społeczna W WYMIARZE LOKALNYM

Ekonomia społeczna w praktyce to działalność podmiotów ekonomii społecznej (PES). Niniejsza mapa jest próbą pokazania ich różnorodności funkcji i form prawnych. Poniżej przedstawiamy podział kompetencji PES, stanowiących swoisty dowód na istnienie ekonomii społecznej. Trzeba jednak podkreślić, że ze względu na ciągle jeszcze małą skalę rozwoju ekonomii społecznej w Polsce, wiele z opisanych tu obszarów dopiero czeka na rozwinięcie, a wybrane przez nas przykłady PES nie wyczerpują kondycji ekonomii społecznej w regionie.

Funkcje podmiotów ekonomii społecznej:

A INTEGRACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA

Celem jest tu podniesienie szans na rynku pracy albo faktyczne zatrudnianie osób w jakiś sposób wykluczonych. Przykładem tego typu działania może być fundacja wspierająca osoby z autyzmem. Tworząc dla swoich podopiecznych miejsca pracy przyczynia się do integracji społecznej tych osób i pomaga im uczestniczyć w życiu społeczeństwa. Innym przykładem integracji społeczno-zawodowej jest działalność zakładów aktywności zawodowej czy centrów integracji społecznej.

B DOSTARCZANIE USŁUG UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Usługi publiczne świadczone przez przedsiębiorstwa społeczne mogą mieć bardzo różny charakter, ale przynajmniej dwie ich grupy (usługi społeczne oraz usługi techniczne) są szczególnie ważne dla przedsiębiorczości społecznej:

a) Usługi społeczne – należą do nich np.: usługi edukacyjne, takie jak prowadzenie przedszkola czy szkoły, ale także różne formy kształcenia ustawicznego oraz edukacji nieformalnej. Przedsiębiorstwa społeczne mają też duży potencjał do działań w obszarze usług socjalnych – są to zarówno te usługi, które nie stanowią konkurencji dla rynku (np. schroniska dla bezdomnych), ale i te, w których konkurencja taka się pojawia (zarówno w zabieganiu o środki publiczne jak i środki samych konsumentów), np. usługi opiekuńcze świadczone w domu oraz prowadzenie różnego rodzaju instytucji opiekuńczych. Pokrewne temu są działania w szeroko rozumianym obszarze służby zdrowia. Mowa tu przede wszystkim o personelu pomocniczym, który byłby w stanie odciążać wykwalifikowany personel medyczny.

b) Usługi techniczne mogą dotyczyć np. utrzymywania zieleni miejskiej i innych prac porządkowych związanych z mieniem publicznym. Pokrewne temu są usługi związane ze zbieraniem odpadów, ich segregacją i utylizacją.

C USŁUGI O CHARAKTERZE WZAJEMNYM

Są to przedsięwzięcia działające w obszarze rynku i konkurencyjne właśnie ze względu na swój wzajemnościowy charakter, gdzie zysk z działalności przeznaczany jest na obniżenie kosztów transakcyjnych. Dzięki temu może z nich korzystać więcej osób. Przykładem są ubezpieczenia wzajemne (towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych), usługi zdrowotno-opiekuńcze, spółdzielnie telefoniczne itp. Są to też alternatywne mechanizmy wymiany, np. tzw. banki czasu (czyli wzajemne dzielenie się kompetencjami i usługami w ramach grupy osób zrzeszonych w banku) albo systemy barterowe.

D USŁUGI NA OTWARTYM RYNKU

Wśród tego rodzaju usług w szczególności wymienić trzeba: usługi budowlano-remontowe, turystyczne, hotelarskie, gastronomiczne (np. catering), informatyczne, a także usługi w zakresie sprzątanii czy ochrony mienia oraz różne formy telepracy. Są to zarówno usługi adresowane do otwartego rynku (jak np. tradycyjne spółdzielnie), ale także działania przedsiębiorstw (w szczególności spółdzielni socjalnych), które w ramach świadczonych usług dają jednocześnie pracę „trudnozatrudnialnym” grupom osób.

E ROZWÓJ WSPÓLNOT LOKALNYCH

Ilustracją tego typu kompetencji są wszelkie działania w wymiarze lokalnym, które za cel wyznaczają sobie poprawę warunków życia, np. walka z biedą, zmniejszenie bezrobocia, często poprzez wykorzystanie/wzmocnienie lokalnego potencjału.

F DZIAŁALNOŚĆ HANDLOWA I PRODUKCYJNA

Może dotyczyć zarówno dóbr wytwarzanych przez same przedsiębiorstwa społeczne, jak i pośrednictwa w sprzedaży dóbr wytworzonych przez innych, (np. towarów w ramach tzw. sprawiedliwego handlu) lub też towarów uzyskanych z różnego rodzaju darowizn krajowych lub zagranicznych, z których dochód przeznaczany jest na cele społeczne. Przedsiębiorstwa społeczne mogą też podejmować działalność produkcyjną. Teoretycznie może to dotyczyć każdej dziedziny (patrz: działania tradycyjnych spółdzielni produkcyjnych, rzemieślniczych, rolniczych itd.), ale szczególne miejsce zajmują tu przedsiębiorstwa zatrudniające osoby mające kłopoty z samodzielnym odnalezieniem się na rynku pracy. W tym przypadku chodzi szczególnie o te rodzaje produkcji „pracochłonnej” i niekoniecznie technologicznie zaawansowanej, np. produkcja mebli, szycie i naprawa odzieży, produkcja różnych form rękodzieła (w szczególności artystycznego). Szczególną grupę stanowi także produkcja żywności – zwłaszcza żywności specyficznej, a zatem albo produktów regionalnych albo produkcji żywności ekologicznej, organicznej.

Ponieważ **pojęcie ekonomii społecznej** jest bardzo szerokie, warto opisać ją poprzez instytucje stanowiące „rdzeń” tego środowiska – tzw. **przedsiębiorstwa społeczne**. Najbardziej popularną i często stosowaną definicją jest ta, sformułowana przez pracowników europejskiej sieci badawczej EMES (*European Research Network*). Według niej za przedsiębiorstwo społeczne uznaje się działalność o celach głównie społecznych, której zyski w założeniu są reinwestowane w te cele lub we wspólnotę, a nie zwiększanie dochodu udziałowców czy też właścicieli. EMES określa kryteria społeczne i ekonomiczne, którymi powinny charakteryzować się inicjatywy wpisujące się w ekonomię społeczną.

KRYTERIA EKONOMICZNE:

- prowadzenie działalności w sposób względnie ciągły, regularny w oparciu o instrumenty ekonomiczne;
- niezależność, suwerenność instytucji w stosunku do instytucji publicznych;
- ponoszenie ryzyka ekonomicznego;
- istnienie choćby nielicznego płatnego personelu.

KRYTERIA SPOŁECZNE:

- wyraźna orientacja na społecznie użyteczny cel przedsięwzięcia;
- oddolny, obywatelski charakter inicjatywy;
- specyficzny, możliwie demokratyczny system zarządzania;
- możliwie wspólnotowy charakter działania;
- ograniczona dystrybucja zysków.

Ten zestaw kryteriów jest definicją idealnego przedsiębiorstwa społecznego. Od przedsięwzięć zaliczanych do tego sektora nie wymaga się zatem spełnienia wszystkich kryteriów, lecz większości z nich. Poniżej przedstawiamy definicje form prawnych podmiotów ekonomii społecznej, w ramach których funkcjonują przedsiębiorstwa społeczne.

ORGANIZACJA POZARZĄDOWA

Nie jest jednostką sektora finansów publicznych (w rozumieniu przepisów o finansach publicznych) i nie działa w celu osiągnięcia zysku. To osoba prawna lub jednostka nieposiadająca osobowości prawnej, utworzona na podstawie ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia. Organizacje pozarządowe mogą prowadzić działalność ekonomiczną m.in. w formie działalności gospodarczej, w formie działalności odpłatnej pożytku publicznego, zakładając spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielnię socjalną, prowadząc zakład aktywności zawodowej, centrum integracji społecznej.

Fundacje i stowarzyszenia mogą prowadzić wyodrębnioną działalność gospodarczą. Może być to działalność handlowa, usługowa czy też produkcyjna. Prowadzenie działalności gospodarczej przez te podmioty powinno służyć przede wszystkim realizacji ich celów statutowych. Podobnie zysk z działalności gospodarczej powinien służyć działalności statutowej i nie może być dzielony między pracowników, członków czy też fundatorów. Fundacje i stowarzyszenia mogą także prowadzić quasi działalność ekonomiczną w formie działalności odpłatnej pożytku publicznego. W tym przypadku organizacja pozarządowa pobiera za swoją działalność w sferze zadań publicznych wynagrodzenie, którego wysokość nie może przewyższać kosztów prowadzenia tej działalności, czyli nie może przynosić zysków. Działalnością odpłatną jest także sprzedaż towarów bądź usług wytwarzanych lub świadczonych przez osoby korzystające z działalności organizacji, w tym w zakresie rehabilitacji oraz przystosowania do pracy zawodowej osób niepełnosprawnych.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Sp z o.o.)

Jest to spółka kapitałowa. Zgodnie z Kodeksem spółek handlowych można założyć spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, jak i spółkę akcyjną, nie tylko w celach zarobkowych, ale także w celach niezarobkowych. Spółki mogą być zakładane przez osoby fizyczne oraz osoby prawne, np. przez fundacje, stowarzyszenia. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które nie działają w celu osiągnięcia zysku, całość dochodu przeznaczają na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy, czy też pracowników, mogą prowadzić działalność pożytku publicznego oraz ubiegać się o przyznanie statusu organizacji pożytku publicznego.

Zakład aktywności zawodowej (ZAZ)

Podmiot, w którym co najmniej 70% zatrudnionych to osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub wskazane grupy osób ze stopniem umiarkowanym. Zakład aktywności zapewnia zatrudnionym osobom niepełnosprawnym specjalistyczną opiekę medyczną oraz usługi rehabilitacyjne. Obok aktywizacji zawodowej jego celem jest przygotowanie do życia w otwartym środowisku. ZAZ-y mogą być tworzone przez organizacje pozarządowe, samorządy gminne i powiatowe, nie są samodzielnymi formami prawnymi, a jedynie organizacyjnie i finansowo wydzielonymi jednostkami, które uzyskują status zakładu aktywności zawodowej.

Centrum integracji społecznej (CIS)

Instytucja realizująca integrację społeczną i zawodową osób wykluczonych społecznie, które znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestniczenie w życiu społecznym, zawodowym i rodzinnym. Uczestnikami zajęć w CIS mogą być: osoby bezdomne, uzależnione od alkoholu lub narkotyków, osoby chore psychicznie, długotrwale bezrobotne, opuszczające zakłady karne, uchodźcy, osoby niepełnosprawne. CIS-y mogą być tworzone przez wójtów, burmistrzów, prezydentów miast oraz organizacje pozarządowe.

Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych (TUW)

Towarzystwo ubezpieczeniowe, ubezpieczające swoich członków na zasadzie wzajemności. TUW zyski z działalności przeznacza na obniżenie kosztów ubezpieczenia swoich członków w zamian za składki pokrywające jedynie wypłacone świadczenia oraz koszty działalności. Zawiązana w ramach TUW grupa ubezpieczających połączona jest wspólnotą interesów jej członków.

Spółdzielnia pracy

Przedsiębiorstwo prowadzące działalność w oparciu o osobistą pracę członków. Praca członków spółdzielni jest niezbędna dla realizacji celu gospodarczego każdej spółdzielni pracy, dlatego też spółdzielnia i wszyscy jej członkowie mają obowiązek nawiązywania stosunku pracy, i pozostawania w nim.

Spółdzielnia socjalna

Szczególny rodzaj spółdzielni pracy. Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. Spółdzielnia socjalna działa na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej jej członków, w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Podmiot ten może prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego, a także działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych. Spółdzielnię socjalną mogą założyć: osoby bezrobotne, bezdomne, uzależnione od alkoholu, narkotyków, chore psychicznie, zwalniane z zakładów karnych, uchodźcy. Założycielami spółdzielni socjalnej mogą być także organizacje pozarządowe oraz jednostki samorządu terytorialnego.

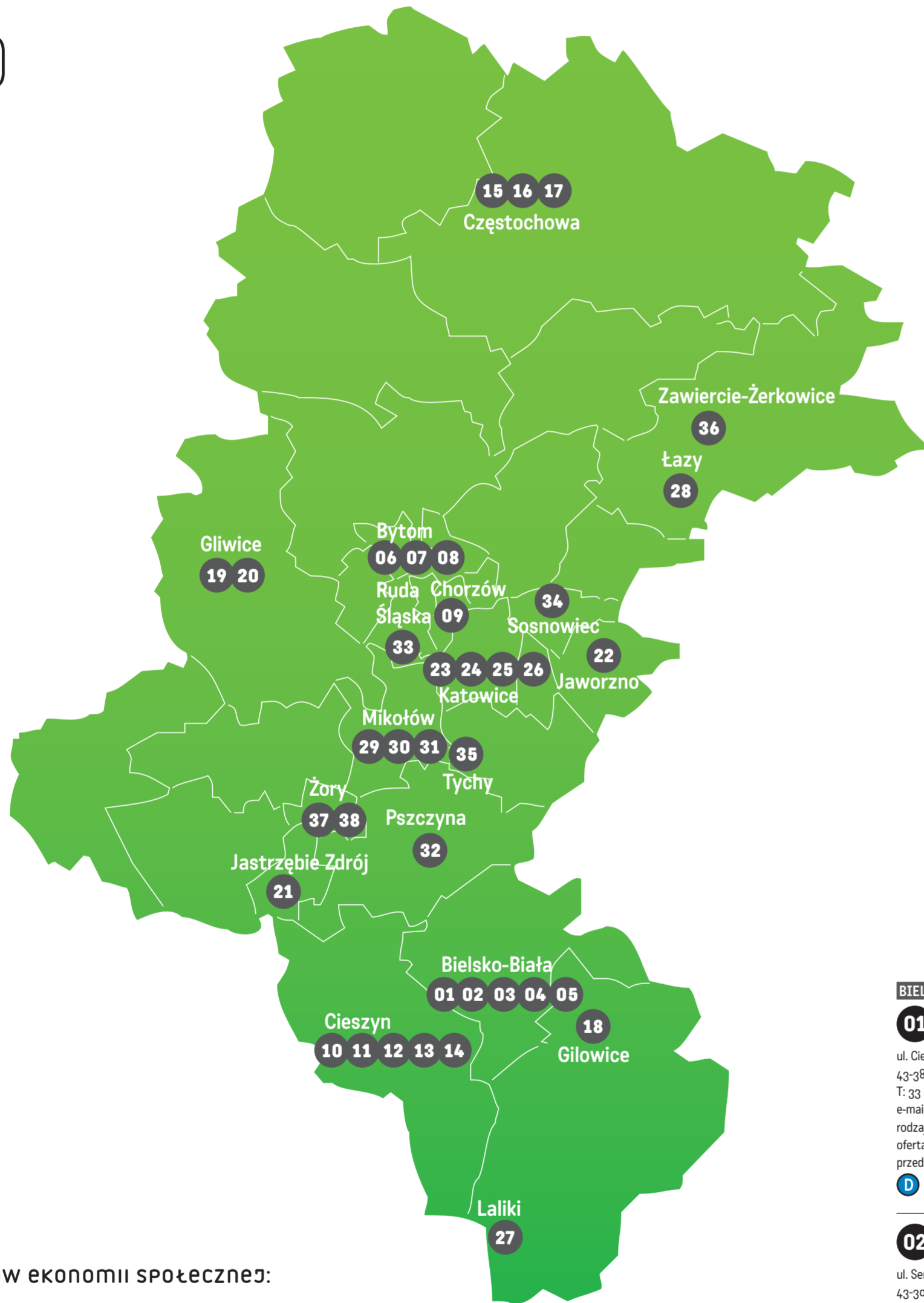
Spółdzielnia inwalidów

Szczególny rodzaj spółdzielni pracy, której przedmiotem działalności jest zawodowa i społeczna rehabilitacja inwalidów przez pracę w prowadzonym wspólnie przedsiębiorstwie.

Ekonomia Społeczna w wymiarze lokalnym

FISE>

Ekonomia Społeczna (eS)

FUNKCJE PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ:

- A** INTEGRACJA SPOŁECZNO-ZAWODOWA
- B** DOSTARCZANIE USŁUG UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ
- C** USŁUGI O CHARAKTERZE WZAJEMNYM
- D** USŁUGI NA OTWARTYM RYNKU
- E** ROZWÓJ WSPÓLNOT LOKALNYCH
- F** DZIAŁALNOŚĆ HANDLOWA I PRODUKCYJNA

BIELSKO-BIAŁA

01 Stowarzyszenie Bielskie Centrum Przedsiębiorczości
ul. Cieszyńska 367
43-382 Bielsko-Biała
T: 33 49 60 200 | F: 33 49 60 222
e-mail: owp@bcp.org.pl | www.bcp.org.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: usługi eksperckie (usługi doradcze z zakresu przedsiębiorczości), szkolenia i konferencje (wynajem pomieszczeń)
D

02 Spółdzielnia Socjalna „Impuls”

ul. Sempołowskiej 13
43-300 Bielsko-Biała
T: 512 263 888
e-mail: biuro@spoldzielniaimpuls.pl | www.spoldzielniaimpuls.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: dom, budowa, remonty (usługi wykończeniowe), usługi porządkowe i recykling (sprzątanie biur i mieszkań, pielęgnowanie terenów zielonych)
A D F

03 Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, Oddział Bielsko-Biała

ul. Kamińskiego 19
43-300 Bielsko-Biała
T/F: 33 811 77 79
e-mail: oddz3010@tuw.pl | www.tuw.pl
rodzaj podmiotu: towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych
oferta: finanse i ubezpieczenia (ubezpieczenia)
C

04 Zakład Introligatorsko-Drukarski Stowarzyszenia „Teatr Grodzki”, Zakład Aktywności Zawodowej

ul. Sempołowskiej 13
43-300 Bielsko-Biała
T/F: 33 495 52 19
e-mail: biuro@teatrgrodzki.pl | www.poligrafia.bielsko.pl
rodzaj podmiotu: zakład aktywności zawodowej
oferta: reklama i poligrafia (usługi introligatorsko-drukarskie)
A D F

05 DOMENA Sp. z o.o.

ul. Kustronia 39
43-316 Bielsko-Biała
T: 33 82 80 400 | F: 33 82 80 426
e-mail: domena@domena.com.pl | www.domena.com.pl
rodzaj podmiotu: spółka z o.o.
oferta: ochrona (ochrona osób i mienia, prowadzenie parkingów), usługi porządkowe i recykling, odzież i tekstylia (szycie odzieży dla służb mundurowych i odzieży roboczej), szkolenia i konferencje (szkolenia i kursy zawodowe), zdrowie i uroda (usługi rehabilitacyjne)
B D F

BYTOM

06 Bytomska Spółdzielnia Socjalna

ul. Powstańców Warszawskich 14/34
41-902 Bytom
T: 695 430 008 | T/F: 32 280 35 21
e-mail: bss@bss.bytom | www.bss.bytom.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: reklama i poligrafia (projektowanie wizytówek, ulotek, drukowanie, kserowanie), dom, budowa, remonty (usługi budowlano-remontowe), usługi porządkowe i recykling (sprzątanie biur i mieszkań), kultura i rozrywka (obsługa imprez – nagłośnienie i wynajem DJ)
A D

07 Spółdzielnia Socjalna RedHead

ul. Reptowska 53A
41-908 Bytom
T: 32 280 65 12, 516 050 341
e-mail: spsoc@wp.pl | www.redhead.bytom.tk
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: reklama i poligrafia (usługi poligraficzne i usługi fotograficzne)
A D F

08 Spółdzielnia Socjalna Sanitariuszek „Szansa i Wsparcie”

al. Harcerska 3C
41-500 Chorzów
T/F: 32 724 75 13
e-mail: szansaivsparcie@free.ngo.pl | www.szansaivsparcie.free.ngo.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: usługi opiekuńcze
A B D

CHORZÓW

09 Spółdzielnia Socjalna „Jedność”

ul. Wolności 90
41-500 Chorzów
T: 32 241 05 53, 880 561 561
e-mail: ss.jednosc@gmail.com | www.spoldzielnia.jednosc.glt.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: transport i motoryzacja (sprzedaż nowych i używanych części samochodowych), inne (agencja pocztowa)
A D

CIESZYN

10 Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej „Być Razem”

ul. Wałowa 4
43-400 Cieszyn
T/F: 33 851 41 03
e-mail: fundacijabycrazem@wp.pl | www.fundacijabycrazem.pl
rodzaj podmiotu: fundacja
oferta: dom, budowa, remonty (usługi stolarskie, remontowo-budowlane, ślusarskie), usługi porządkowe i recykling (pralnia wodna i chemiczna), reklama i poligrafia (usługi introligatorskie), odzież i tekstylia (usługi krawieckie), szkolenia i konferencje (organizowanie wizyt studyjnych oraz szkoleń z zakresu przedsiębiorczości społecznej)
A D F

11 Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem”

ul. ks. Janusza 3
43-400 Cieszyn
T: 33 479 54 54 | F: 33 479 54 55
e-mail: byczrazem@wp.pl | www.byczrazem.free.ngo.pl
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: usługi eksperckie (pomoc psychologiczna i prawna), inne (sprzedaż artykułów powstających podczas warsztatów stolarskich, ślusarskich, krawieckich i rękodzielniczych)
A D

12 Spółdzielnia Socjalna „Super Smak”

ul. Wałowa 4
43-400 Cieszyn
T: 600 208 146 | T/F: 33 851 41 03
e-mail: laura.fundacijabycrazem@wp.pl | www.fundacijabycrazem.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: gastronomia i produkcja żywności (catering)
A D

13 Spółdzielnia Socjalna „Nowy Horyzont”

ul. Wałowa 4
43-400 Cieszyn
T: 501 445 855
e-mail: walowa.admin@gmail.com | www.nowyhoryzont.net.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: usługi porządkowe i recykling, dom, budowa, remonty (usługi remontowe)
A B D

14 Spółdzielnia Socjalna „Lilai Design”

ul. Wałowa 4
43-400 Cieszyn
T: 33 474 27 68, 668 675 267, 728 705 183
e-mail: lilai@lilai.pl | www.lilai.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: odzież i tekstylia (usługi krawieckie, produkcja odzieży i artykułów dekoracyjnych, aranżacja wnętrz)
A D F

CZĘSTOCHOWA

15 Poligraficzno-Wydawnicza Spółdzielnia Socjalna „Eko-Edytor”

al. Wolności 22
42-217 Częstochowa
T: 511 43 45 79, 695 13 47 45
e-mail: ekoedytor@gmail.com | www.ekoedytor.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: reklama i poligrafia (usługi poligraficzne)
A D

16 Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Barka”

ul. św. Barbary 107
42-226 Częstochowa
T: 500 081 645
e-mail: wssbarka@wp.eu
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: dom, budowa, remonty (usługi elektryczne)
A D

17 Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, Oddział Częstochowa

ul. Najświętszej Marii Panny 28
42-200 Częstochowa
T/F: 34 368 04 47
e-mail: oddz2020@tuw.pl | www.tuw.pl
rodzaj podmiotu: towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych
oferta: finanse i ubezpieczenia (ubezpieczenia)
C

GIŁOWICE

18 Spółdzielnia Socjalna „Porozumienie”

ul. Krakowska 162
34-322 Gilowice
T: 33 862 22 97, 695 296 414
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: dom, budowa, remonty (usługi budowlane i studniarskie)
A D

GLIWICE

19 Spółdzielnia Socjalna „Gismo Creative”

ul. Krupnicza 11/1
44-100 Gliwice
T: 793 706 300
e-mail: studio@gismocreative.pl | www.gismocreative.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: reklama i poligrafia (studio graficzne), komputery i informatyka (tworzenie stron internetowych)
A D

20 Fryzjersko-Kosmetyczna Spółdzielnia Pracy, Gliwice

ul. Prymasa Wyszyńskiego 14C
44-100 Gliwice
T: 32 231 25 84 | F: 32 231 68 24
e-mail: fksp@arpus.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia pracy
oferta: zdrowie i uroda (usługi fryzjersko-kosmetyczne)
A D

JASTRZĘBIE ZDRÓJ

21 Usługowa Spółdzielnia Pracy, Jastrzębie Zdrój

ul. Warmińska 28
44-335 Jastrzębie Zdrój
T: 32 471 37 11 | F: 32 471 18 53
e-mail: wpp@usp.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia pracy
oferta: dom, budowa, remonty (usługi remontowo-budowlane)
A D

JAWORZNO

22 Centrum Integracji Społecznej w Jaworznie przy Stowarzyszeniu REDA

ul. Szczakowska 44
43-600 Jaworzno
T/F: 32 616 43 91
e-mail: cis@jaw.pl | www.cis.jaw.pl
rodzaj podmiotu: centrum integracji społecznej
oferta: gastronomia i produkcja żywności, dom, budowa, remonty (usługi budowlane i stolarskie), odzież i tekstylia (krawieckie), usługi rękodzielnicze
A D F

KATOWICE

23 Fundacja Zamek Chudów

ul. Wybickiego 45
40-756 Katowice
T: 32 330 13 00 | F: 32 330 13 01
e-mail: biuro@zamekachudow.pl | www.zamekachudow.pl
rodzaj podmiotu: fundacja
oferta: gastronomia i produkcja żywności (prowadzenie restauracji), kultura i rozrywka (prowadzenie muzeum, organizacja imprez okolicznościowych, publikacje)
D E

24 Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych, Biuro Regionalne Katowice

ul. 1 Maja 33
40-225 Katowice
T/F: 32 314 03 45
e-mail: biuro30@tuw.pl | www.tuw.pl
rodzaj podmiotu: towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych
oferta: finanse i ubezpieczenia (ubezpieczenia)
C

Katowickie Stowarzyszenie na rzecz Osób Starszych, Niepełnosprawnych i Oczekujących Wsparcia „OPOKA”

ul. Misjonarzy Oblatów 24
40-129 Katowice
T/F: 32 203 78 32
e-mail: opoka6@poczta.fm | www.opoka-katowice.org
rodzaj podmiotu: stowarzyszenie
oferta: usługi opiekuńcze
A B D

26 Spółdzielnia Socjalna „Chancheri Group”

ul. Moniuszki 6
40-005 Katowice
T: 509 815 445
e-mail: info@chancheri.pl | www.chancheri.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: odzież i tekstylia (usługi krawieckie, produkcja i sprzedaż biżuterii)
A B D F

LALIKI

27 Zakład Aktywności Zawodowej – Ośrodek Rehabilitacyjno-Szkoleniowo-Wypoczynkowy LALIKI

Laliki 365
34-373 Żwardoń
T: 609 010 103
e-mail: recepcja@laliki.com.pl | www.laliki.com.pl
rodzaj podmiotu: zakład aktywności zawodowej
oferta: turystyka i sport (noclegi), zdrowie i uroda (prowadzenie centrum rehabilitacji sportowej i rehabilitacji narządu ruchu), szkolenia i konferencje (wynajem sal), gastronomia i produkcja żywności (catering)
A B D

ŁĄŻY

28 Centrum Integracji Społecznej w Łazach przy Chrześcijańskim Stowarzyszeniu Dobroczynnym

ul. Brzozowa 19
42-450 Łazy
T: 32 673 02 10 | F: 32 673 02 11
e-mail: cis.lazy@op.pl | www.chsd.pl
rodzaj podmiotu: centrum integracji społecznej
oferta: odzież i tekstylia (usługi krawieckie), dom, budowa, remonty (usługi budowlane i wykończeniowe), usługi porządkowe i recykling, usługi opiekuńcze (opieka nad osobami starszymi)
A B D

MIKOŁÓW

29 Spółdzielnia Socjalna „Dobry Początek”

ul. Krawczyka 16A
43-190 Mikołów
T: 609 616 841, 660 812 429
e-mail: dobrypoczatek@wp.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: dom, budowa, remonty (usługi budowlane), gastronomia i produkcja żywności (catering)
A D

30 Centrum Integracji Społecznej przy Urzędzie Miasta Mikołowa

ul. Kolejowa 2
43-190 Mikołów
T: 32 738 11 45 | F: 32 738 11 55
e-mail: cismik@tlen.pl
rodzaj podmiotu: centrum integracji społecznej
oferta: usługi porządkowe i recykling (pielęgnowanie terenów zielonych)
A D

31 Zakład Aktywności Zawodowej w Mikołowie – Borowej Wsi przy Caritas Archidiecezji Katowickiej

ul. Gliwicka 366
43-190 Mikołów
T: 32 322 53 35 | F: 32 238 60 21
e-mail: zaz.mikolow@cho.pl | www.zaz.caritas.mikolow.pl
rodzaj podmiotu: zakład aktywności zawodowej
oferta: zwierzęta, gastronomia i produkcja żywności (prowadzenie gospodarstwa rolnego – hodowla bydła, trzody chlewnej, uprawa roślin, produkcja mleka, serów)
A D F

PSZCZYNA

32 Usługowa Spółdzielnia Pracy, Pszczyzna

ul. Kopernika 26
43-200 Pszczyzna
T: 32 210 43 65
e-mail: usp.pszczyna@tlen.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia pracy
oferta: odzież i tekstylia (usługi krawieckie)
A D F

RUDA ŚLĄSKA

33 Zakład Aktywności Zawodowej – Zakład Usług Pralniczych przy Urzędzie Miasta w Rudzie Śląskiej

ul. Główna 11
41-711 Ruda Śląska
T: 32 733 57 44 | T/F: 32 242 09 15
e-mail: zaz-zup@zaz-zup.pl | www.zaz-zup.pl
rodzaj podmiotu: zakład aktywności zawodowej
oferta: usługi porządkowe i recykling (pralnia)
A D

SOSNOWIEC

34 Spółdzielnia Inwalidów „Naprzód”

ul. Mikołajczyka 59
41-208 Sosnowiec
T/F: 32 266 20 91
e-mail: naprzod@sinaprzod.pl | www.sinaprzod.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia inwalidów
oferta: inne (produkcja oprawek izolacyjnych i oprawek oświetleniowych)
A B D F

TYCHY

35 Centrum Integracji Społecznej przy Fundacji International Bund Polska

ul. Edukacji 11
43-100 Tychy
T/F: 32 219 10 10
e-mail: cis-tychy@ib-polska.pl | www.ib-polska.pl
rodzaj podmiotu: centrum integracji społecznej
oferta: odzież i tekstylia (usługi krawieckie), dom, budowa, remonty (usługi budowlane)
A B D

ZAWIERCIE-ŻERKOWICE

36 Centrum Integracji Społecznej Zawiercie-Żerkowice przy Chrześcijańskim Stowarzyszeniu Dobroczynnym

ul. Jurajska 121
42-400 Zawiercie-Żerkowice
T: 32 671 60 45 | T/F: 32 647 10 15
e-mail: szanaaga@interia.pl | www.cis-zawiercie.pl, www.chsd.pl
rodzaj podmiotu: centrum integracji społecznej
oferta: dom, budowa, remonty (usługi budowlane), usługi opiekuńcze, inne (sprzedaż sadzonek kwiatów)
A B D F

ŻORY

37 Zakład Aktywności Zawodowej, Zakład Produkcyjno-Usługowy „Wspólna Pasja” przy Urzędzie Miasta w Żorach

ul. Bażanica 40
44-240 Żory
T/F: 32 435 80 04
e-mail: wspolna_pasja@neostrada.pl
rodzaj podmiotu: zakład aktywności zawodowej
oferta: gastronomia i produkcja żywności, usługi porządkowe i recykling (pielęgnowanie terenów zielonych i leśnych)
A B D F

„STUDIO-IT” Spółdzielnia Socjalna

ul. Wodzisławska 1/308
44-240 Żory
T: 32 475 11 25 | F: 32 441 77 24
e-mail: biuro@studio-it.pl | www.studio-it.pl
rodzaj podmiotu: spółdzielnia socjalna
oferta: komputery i informatyka (tworzenie i hosting stron internetowych, sprzedaż sprzętu komputerowego)
A D